

Udkanten kan få mere glæde af vandkanten

Skal danskerne gemme sig for stigende vandstand bag diger, bare fordi regeringen ikke tør satse på klimasikring af landets mange lavtliggende landområder?

Kronik

RIKKE JUUL GRAM
Landskabsarkitekt MAA, partner og kreativ direktør, Schønher, København

Kysterne er Danmarks svar på Alperne. De kommende år vil vise, om regeringen formår at lave en national plan for tilpasning til klimaforandringerne, uden at vi på sigt mister det bedste, vi har - den smukkeste sammenhængende kystlinje.

Regeringen har i slutningen af det forgangne år varslet igangsættelsen af en national klimatilpasningsplan, som allerede skal træde i kraft i 2022. Lovgivningen er i dag skruet sådan sammen, at vand reguleres efter, om det kommer fra kysten i form af stormflod og havvandsstigninger, skybrud eller vandløb. Den nationale plan skal blive til en sammenhængende lovgivning, der giver mulighed for at håndtere de stigende vandmængder, uanset hvor det kommer fra.

Det er jo sund fornuft, men alligevel kan det lyde bedre, end det er. I hvert fald, når man erfarer, at miljøminister Lea Wermelin i JP den 10. januar endnu ikke har forholdt sig til, at både Danmarks og EU's regler for beskyttelse af miljø og natur, paradoksalt nok, står i vejen for en langtidsholdbar klimatilpasning.

Naturbeskyttelsen er som bekendt til for at bevare den natur, vi har, på en måde, så der ikke bliver mindre af den. Sagen er blot den, at lovgivningen alt for mange steder

blokerer for, at man kan omlægge lavbundsgrunde og kystlandskaber til meget mere natur, hvilket er det, der fungerer allerbedst som redskab mod stormflod og regnvand, kvælstofudvaskning, CO₂-reduktion og øget biodiversitet - som en integreret del af klimatilpasningen.

Wermelin skal derfor både forstå og indarbejde den viden i en fremtidig miljølovgivning, især fordi gevinstene ved at klimatilpasse med naturens hjælp, helt åbenlyst kan være langt større end eventuelle omkostninger.

Regeringens tidsplan betyder, at vi nu alle sammen har godt et år til at pege på muligheder for, hvordan Danmark kan blive et smukkere - og ikke grimere - land, når klimatilpasningen rigtigt rulles ud. For det bliver alvor, før vi tror det.

Vi skal derfor skynde os langsomt med at overveje, om de flade kyststrækninger beskyttes ved at bygge meget høje diger, som ødelægger hele herlighedsværdien af landskab og byer både foran og bagved diget - eller om vi vil genforhandling af den urgamle alliance med naturen i form af attraktive og levende kystlandskaber, som gradvist tilpasser sig til fremtiden.

I stedet for at bekæmpe naturens kræfter kan vi mime landskabet, som når en vaccine mimer en virus.

Vi kan mange steder langs kysterne invitere både havvand og ferskvand ind i kystlandet som en del af et rigt og foranderligt mosaiklandskab. Store områder i Danmark med lavtliggende landbrugs-

jord vil i fremtiden stå under vand. Det vil ikke give mening at beskytte og dræne dem alle.

Derfor er der brug for at gentænke anvendelse af dem. I stedet kan man omdanne halvdårlig landbrugsjord til naturlandskaber, der, som en stor fugtig svamp, absorberer regnvandet og skærmer bagvedliggende byer, hospitaler, museer, kirker og veje.

"Naturesvampen" betyder samtidig lavere højde på digerene, beskytter mod havvandsstigninger og forsinker høje bølgers rasen mod kysten.

Det betaler sig ovenikøbet på andre fronter: Synkront hermed vil der nemlig i det nødlidende "Udkantsdanmark" i fremtiden kunne tegnes et meget mere sammenhængende og levende vandkantsland af rekreativ natur, strande og klitter, fugtige enge, trækfugle på himmelen og stenrev fulde af småkravl. Kort sagt; et hårdt tiltrængt alternativ til byernes højhastighedsliv.

Friluftsliv og naturturisme er allerede en milliardindustri, der skaber stor økonomisk værdi for samfundet, og med mere natur er der for alvor noget at bygge videre på. Hvem drømmer ikke om et sommerhus på pæle, en vuggende husbåd eller et yogaretreat i en endnu smukkere og vildere dansk kystnatur? Hvem får ikke lyst til at lade deres børn vokse op med fiskestang og surfbræt, model Cold Hawaii i Klitmøller, imens de selv udlever lysten til at skabe en fiskerestaurant?

Men meget kan nå at gå galt, før

vi kommer dertil. For måske mangler miljøministeren den grundlæggende forståelse for, at den sammenhæng mellem miljølov og fredninger, der i dag spærres for den gode klimatilpasning, kan konverteres til gavn for naturen - og dermed også for os mennesker.

Når regeringen tager fat på arbejdet med den nationale klimatilpas-

”

Vand løber nedad, men det ved tilsyneladende ikke alle. I hvert fald har Kystdirektoratet alene fået tildelt midler til at beregne og belyse for os andre, hvordan havvandsstigninger og stormflod i fremtiden vil æde sig ind på kysterne.

ningsplan, må barren sættes lige så højt, som da Sydkorea besluttede sig for at afskaffe fattigdom - og lykkedes med det. Tillad mig derfor at dele mine - mindst - tre bekymringer:

Vand løber nedad, men det ved tilsyneladende ikke alle. I hvert fald har Kystdirektoratet alene fået tildelt midler til at beregne og belyse for os andre, hvordan havvandsstigninger og stormflod i fremtiden vil æde sig ind på kysterne, og hvilke alvorlige konsekvenser det vil få for landskab, bygninger og i sidste ende økonomien.

Men konsekvenserne af det stigende grundvand, der fylder folks kældre og bondens marker, og de forventede enorme mængder af regnvand, som får åer og vandløb til at svulme, flyde ud over motorveje og byer og videre nedad og ud mod kysterne, er ikke medtaget i beregningerne.

Og så er man jo kun halvvejs med at løse problemerne.

Når regningen for beskyttelsen mod klimaforandringerne skal betales, hænger en stor del af betalingsen på de borgere, der har den umiddelbare og kortsigtede nytteværdi af sikringen af deres egne huse. Kommunens folkevalgte står ofte for resten under skiftende pres fra lokale, modsatrettede interesser.

For at vi som samfund kan bevæge os ud over dette triste nulsumsspil, så må økonomien i forbindelse med klimatilpasning ses som en investering i fællesskabet og fremtiden - på lige fod med skoler, universiteter, veje og sygehuse. Vi skal tænke større.

Det vil i stedet være en passende statslig opgave at samle store regionale kystudviklingsselskaber, som kan forene interesseorganisationer, forsyningsselskaber, digelag og potentielle investorer i turismeudvikling på tværs af kommunegrænser og vandets veje omkring koordinerede indsatser, som fremmer ikke blot klimasikringen, men også de fælles interesser, der kan bidrage til lokal udvikling.

Vi ser alle hver dag skrækkelsesplager på, hvordan vores omgivelser kan komme til at se ud, når ikke skønheden og den sunde fornuft tages i ed. Samtidigt.

Sådan kan det også gå, når meterhøje vandstandsstigninger for alvor bliver virkelighed.

Hvis ikke vi planlægger klogere, så kommer vi til at leve i et dybt hollandsk badekar af diger, hvor de store mængder regnvand får svært ved at finde vej ud i havet, ligesom det stigende grundvand nok med tekniske løsninger kan pumpes ud og væk, men hvilket sisyfosarbejde er ikke også det på sigt? Gud skabte verden, men hollænderne skabte Holland, siger de selv.

Hvad nu, hvis elektriciteten svigter?

En national klimaplan skal tage afsæt i, at de forandringer, der foretages i kystmiljøet, sker på landskabets og naturens præmisser.

Kystlinjen består af mange forskellige naturtyper, som hver især kan og bør tilpasses forskelligt.

Brug nu biologer, sociologer, landskabsarkitekter og forretningsudviklere til, gennem gode eksempler og vejledninger, at hjælpe borgerne og beslutningstagerne den vej, der både kan beskytte vores værdier, løfte udkantsområder og skabe meget mere sammenhængende natur.

Det vil blot være smuk fornuft.

